

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของเรื่องทิวชัย

การศึกษาถึงลำดับขั้นตอน และรูปแบบของภาษาที่ใช้ในการปราศรัยหาเสียงบนเวทีของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง เพราะปัจจุบันความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทยกำลังพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ มีผู้บริหารประเทศที่ได้มาจากการเลือกตั้ง และต่อไปในอนาคต อาจจะมีผู้บริหารระดับจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้ง และประการสำคัญ ยังมีได้มีผู้ใดเคยศึกษาการปราศรัยหาเสียงบนเวที โดยใช้วิธีการศึกษาแนวชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารมาก่อน

ซาวิลล์ ทรอยค์ (Saville-Troike 1982) ศึกษาภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร โดยใช้มโนทัศน์เรื่องสถานการณ์สื่อสารและเหตุการณ์สื่อสาร ของ Hymes (1972) พบว่า ในสถานการณ์สื่อสารหนึ่งๆ จะถูกแบ่งออกเป็นเหตุการณ์ต่างๆ ตามชนิดของเหตุการณ์และขอบเขตที่แสดงการเริ่มต้น และลงท้ายของเหตุการณ์นั้นๆ เช่น การสนทนาทางโทรศัพท์เริ่มต้นจากเสียงกริ่งดังขึ้น และลงท้ายด้วยการวางหูโทรศัพท์ นอกจากนี้ขอบเขตของเหตุการณ์อาจแสดงโดยใช้สัญญาณ หรือวลีที่ใช้ประจำ เช่น การเล่าเรื่องตลกจะลงท้ายด้วยการหัวเราะ การสวดมนต์ตามแบบศาสนาคริสต์ลงท้ายด้วยการกล่าว 'เอเมน' (Amen) การเล่านิทานมักจะเริ่มต้นด้วย 'Once upon a time' และลงท้ายด้วย 'They lived happily ever after' การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง ระดับเสียงสูงต่ำ (tone of voice) ตำแหน่งของร่างกาย (body position) ของผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นเครื่องแสดงขอบเขตของเหตุการณ์ได้เหมือนกัน

นอกจากนี้ อีริคสัน และชูลทซ์ (Erickson & Schultz 1979) กล่าวว่า ขอบเขตของเหตุการณ์สื่อสารอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในทิศทางของการจ้องตา การเปลี่ยนตำแหน่งของผู้ร่วมเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงจังหวะการพูด การเคลื่อนไหวของร่างกายก็ได้ แม้แต่การสลับเปลี่ยนวิธภาษา (code alternation) ก็กำหนดขอบเขตของการสื่อสารได้ และ

ขอบเขตของการสื่อสารอาจเกิดพร้อมกับการเปลี่ยนผู้ร่วมเหตุการณ์ การเปลี่ยนจุดมุ่งหมายของเรื่องหรือการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสื่อสาร

จากการศึกษาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าในการปราศรัยหาเสียงบนเวทีของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น มีขอบเขตและลำดับขั้นตอนของการสื่อสารอย่างไร อีกประการหนึ่งผู้วิจัยได้รับอิทธิพลจาก อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2533) ซึ่งกล่าวว่ารูปแบบของภาษาที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์จะต่างกัน โดยมีลักษณะเด่นต่างกัน ภาษาบางประเภทมีลักษณะเร้าให้คนสนใจ และโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อตามผู้พูด เช่น ภาษาที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบของภาษาที่ใช้ในการปราศรัยหาเสียง เพื่อศึกษาให้เห็นถึงลักษณะเด่นของภาษาที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง

1.2 วัตถุประสงค์

ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 3 ข้อดังนี้

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสาร "การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งบนเวที" ว่าประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารอะไรบ้าง และเรียงลำดับอย่างไร

1.2.2 เพื่อพรรณารูปแบบ และองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในการปราศรัยหาเสียงบนเวที

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์วัจนลีลาของการใช้ภาษาในการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งบนเวที

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารตามหลักการของ โฮมส์ (Hymes 1972) และ ซาวิลล์ ทรอยค์ (Saville-Troike 1982) ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1.3.1 การปราศรัยเสียงบนเวทีเป็นสถานการณ์สื่อสาร (Communicative situation) ที่ประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสาร (Communicative event) หลายเหตุการณ์ ซึ่งมีการเรียงลำดับที่ชัดเจนเป็นระบบ

1.3.2 แต่ละเหตุการณ์สื่อสารมีองค์ประกอบ 10 ประการ ได้แก่ ชนิดของเหตุการณ์ หัวข้อ วัตถุประสงค์ เวลา-สถานที่ ผู้ร่วมเหตุการณ์ รูปแบบการสื่อสาร เนื้อหาการสื่อสาร ลำดับวัจนกรรม กฎการปฏิสัมพันธ์และบรรทัดฐานของการตีความ

1.3.3 วัจนลีลาภาษาการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งเป็นวัจนลีลาที่ใช้เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังเชื่อเช่นเดียวกับภาษาโฆษณา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้จำกัดขอบเขตว่าจะศึกษาเฉพาะการปราศรัยหาเสียง ของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5.1.1 ข้อมูลการศึกษา

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลการปราศรัยของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคพลังธรรมในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากในการศึกษานี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาข้อมูลจากพรรคการเมืองที่มีประสบการณ์ทางการเมือง และพรรคพลังธรรมเป็นพรรคที่มีสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ในสมัยที่ผ่านมา นอกจากนั้นการปราศรัยที่อาคารนิมิตรบุตร สนามกีฬาแห่งชาติ ในวันพุธที่ 19 สิงหาคม พุทธศักราช 2535 เวลา 17.00 -19.00 น. ในครั้งนี้เป็นการปราศรัยรวมใหญ่ของพรรคมีผู้ปราศรัยที่เป็นระดับคนสำคัญของพรรคซึ่งเคยผ่านการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วทั้งสิ้น จึงน่าจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองและการปราศรัยครั้งนี้ น่าจะมีลักษณะของการปราศรัยหาเสียงที่สมบูรณ์แบบ

1.5.1.2 วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ศึกษานี้ผู้วิจัยได้มาจากการติดต่อขอความอนุเคราะห์จากพรรคพลังธรรม โดยการขอสัมภาษณ์วิถีทัศน์การปราศรัยครั้งนี้

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้หลังจากที่ได้ประสบปัญหาในการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีการไปบันทึกเสียงจากผู้ปราศรัยโดยตรง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้คือ โทรศัพท์ไปที่ศูนย์ประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองดังกล่าว เพื่อขอทราบวัน เวลาและสถานที่ของการปราศรัยที่แน่นอน เมื่อทราบวัน เวลาและสถานที่แล้ว ผู้วิจัยจึงเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการบันทึกเสียงเป็นเวลา 2 ชั่วโมง ซึ่งประกอบด้วย เครื่องบันทึกเสียงและตลับเทปบันทึกเสียงขนาด C 60 จำนวน 2 ตลับ จากนั้นก็ได้เดินทางไปยังสถานที่ที่จัดการปราศรัยตามวัน เวลาที่กำหนดได้ โดยผู้วิจัยจะไปยังสถานที่นั้นก่อนเริ่มการปราศรัย เพื่อหาที่นั่งที่เหมาะสมสำหรับการบันทึกเสียงและจดบันทึกสภาพเหตุการณ์โดยทั่วไป เสร็จแล้วผู้วิจัยได้ถอดข้อความจากเทปบันทึกเสียงเหล่านั้น โดยบันทึกเป็นภาษาที่ใช้ออกเสียงจริง ไม่ใช่ภาษาเขียน เช่น หนึ่ง - นิง นินะ - เน็ย, เน็ย เขา - เค้า ในการถอดเทปที่อัดมาเองนั้น พบว่ามีเสียงสะท้อนและเสียงสอดแทรกอื่นๆ เป็นบางระยะของข้อมูล ทำให้ข้อมูลบางส่วนขาดหายไป ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการขอสัมภาษณ์วิถีทัศน์จากพรรคพลังธรรมดังกล่าวข้างต้น

1.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้คือ การวิเคราะห์สถานการณ์และการวิเคราะห์เหตุการณ์สื่อสาร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของโฮมส์ (Hymes 1974) และ ซาวิลล์ ทรอยค์ (Saville Troike 1982) เป็นหลักในการกำหนด สถานการณ์สื่อสารและเหตุการณ์สื่อสาร ขั้นตอนสุดท้ายคือการวิเคราะห์วัจนลีลาภาษาการปราศรัยหาเสียงตามแนวคิดที่ได้มาจากการวิจัยเกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อโน้มน้าวผู้ฟัง

1.5.2.1 การวิเคราะห์สถานการณ์สื่อสาร

โอมส์ กล่าวว่า สถานการณ์สื่อสารเป็นปริบทในการสื่อสาร ในชุมชนหนึ่งๆ จะพบสถานการณ์สื่อสารได้มากมายโดยดูจากปริบทที่ใช้ในการสื่อสาร เช่น สถานการณ์พิธีการ เจริญฉลอง การต่อสู้ การล่าสัตว์ และชาวิลล์ ทรอยค์ กล่าวว่า ในสถานการณ์หนึ่งๆ จะประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ซึ่งเรียงลำดับกัน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะศึกษาว่า ในสถานการณ์สื่อสาร "การปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งบนเวที" ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคพลังธรรมในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ประกอบไปด้วยเหตุการณ์สื่อสารอะไรบ้างและเหตุการณ์สื่อสารนั้นมีการจัดเรียงลำดับอย่างไร

1.5.2.2 การวิเคราะห์เหตุการณ์สื่อสาร

โอมส์ กล่าวว่า เหตุการณ์สื่อสารจะถูกกำหนดโดยการกระทำซึ่งถูกควบคุมด้วยกฎและแบบแผนการใช้ภาษาของชุมชนภาษา และชาวิลล์ ทรอยค์ กล่าวว่า ในเหตุการณ์สื่อสารหนึ่งมีองค์ประกอบ 10 ชนิด เรียงตามลำดับคือ ชนิดของเหตุการณ์ หัวข้อ วัตถุประสงค์ เวลา สถานที่ ผู้ร่วมเหตุการณ์ รูปแบบการสื่อสาร เนื้อหาการสื่อสาร ลำดับวัจนกรรม กฎการปฏิสัมพันธ์และบรรทัดฐานของการตีความ

จากผลวิเคราะห์สถานการณ์สื่อสารการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งบนเวที พบว่ามีเหตุการณ์สื่อสารจำนวนหนึ่ง ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 10 ชนิดของแต่ละเหตุการณ์สื่อสารว่ามีลักษณะอย่างไร โดยพรรณนาตามข้อมูลของแต่ละองค์ประกอบในแต่ละเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ที่ปรากฏ เช่น พิจารณาว่าเหตุการณ์สื่อสารนั้นเป็นเหตุการณ์ชนิดใด มีวัตถุประสงค์ชนิดใด เวลาสถานที่เป็นอย่างไร มีบุคคลใดบ้างที่ร่วมในเหตุการณ์นั้นและประกอบด้วยวัจนกรรมสื่อสารชนิดใดบ้าง เป็นต้น

1.5.2.3 การวิเคราะห์วัจนลีลาการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลภาษาการปราศรัยว่ามีการใช้กลวิธีด้านเสียงด้านคำอย่างไรบ้าง เพื่อใช้ตัดสินว่า วัจนลีลาภาษาการปราศรัยหาเสียงจัดอยู่ในระดับใด โดยที่ผู้วิจัยยึดแนวทางการวิจัยของ ราตรี อันวารชร (2531) "ภาษาหาเสียง" พบว่าส่วนใหญ่ของภาษาหาเสียงมักใช้คำขวัญที่มีสัมผัสคล้องจอง ตามแนวของ ยงยุทธ พุฒเนียด (2532) "ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวกึ่งหน้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์และนิตยสาร" พบว่ามี

ลักษณะเด่นทางด้านการใช้เสียง การใช้หน่วยคำ การใช้คำ การใช้ประโยค เพื่อบรรยาย
 ชาวกีฬา และตามแนวของ คักคัลลีทธี ลิมกุลาคมน์ (2534) "กลวิธีการใช้คำในภาษาไทย
 ไทยทางโทรทัศน์และนิตยสารไทย" ผลการวิเคราะห์พบว่าส่วนใหญ่คำโฆษณามักใช้กลวิธี
 ทางคำสัมผัสและการซ้ำคำ

อนึ่งในการวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นเพื่อคุณลักษณะ
 การปราศรัยหาเสียงโดยภาพรวม มิได้มุ่งเน้นเพื่อแยกหาลักษณะเด่นของปัจเจกบุคคล ผล
 การวิเคราะห์จึงจะให้ภาพรวมการสื่อสารของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1.6.1 เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสถานการณ์สื่อสาร (Communicative situation) และเหตุการณ์สื่อสาร (Communicative event) อื่นๆ ที่ปรากฏในสังคม เช่น การนิเทศศาสตร์ในศาล การประมูลราคา พิธีการแต่งงานในโบสถ์ของศาสนาคริสต์ ฯลฯ

1.6.2 เพิ่มพูนความรู้เรื่องวัจนลีลาในภาษาไทย ทำให้ทราบลักษณะและรูปภาษาที่ใช้ในการปราศรัยหาเสียง

1.6.3 เป็นแนวทางในการปราศรัยหาเสียงบนเวที สำหรับผู้ที่สนใจสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน เพื่อทราบว่ามียุทธวิธีขั้นตอนอย่างไร

1.6.4 การวิเคราะห์เนื้อหาของเหตุการณ์สื่อสารในงานวิจัยนี้ อาจสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา และจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในสังคม จากข้อมูลการปราศรัยที่ควรร่วมมือกันแก้ไขเพื่อสังคมที่ดีขึ้น